

## AVRUPA BİRLİĞİ ENERJİ POLİTİKASINDAKİ GELİŞMELER

**Başak Öner**  
**AB Uzmanı**  
**Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı**  
**Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı**

### ÖZET

Arz güvenliğinin sağlanması, rekabetçi ve bütünleşmiş bir iç pazarın kurulması ve çevrenin korunmasına odaklanan AB enerji politikası, 21.yüzyılın başından bu yana ciddi sorunlar ile yüzleşmektedir. Enerji ithalatlarına bağımlılığın giderek artması sonucunda Avrupa ekonomilerinin zarar görmeye başlaması, çevrenin korunması hususunun giderek kaygı verici boyutlara ulaşması sorunlarına ek olarak, liberal bir iç pazarın henüz tamamlanamamış olması AB enerji politikasının en zayıf halkalarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, 2007 yılında Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen “Avrupa İçin Enerji Politikası” kapsamında yeni politikalar ve hedefler saptanmıştır. Yeni enerji politikası ışığında, Eylül 2007’de iç pazarın liberalleşmesi ve rekabetin artırılması amacıyla “Üçüncü Enerji Paketi”, Ocak 2008’de sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılmasına ilişkin “Enerji ve İklim Paketi” ve Kasım 2008’de ise arz güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak İkinci Stratejik Enerji Gözden Geçirme Bildirgesi Komisyon tarafından yayınlanmıştır.

### GİRİŞ

Günümüzde enerji arz güvenliği hem küresel sermaye hareketlerinin hem de ulusal ve uluslararası politikaların ana temalarından birini oluşturmaktadır. 2008 yılında ABD ve Çin’in ardından dünyanın üçüncü büyük enerji tüketicisi olan AB, aynı zamanda önemli

bir petrol ve doğal gaz ithalatçısı olarak, uluslararası enerji pazarının en önemli aktörleri arasındadır. Genişleme sürecinin de etkisiyle, AB'nin enerji alanında ithal bağımlılığı her geçen gün artmaktadır. Bilindiği üzere, enerjide ithalata olan bağımlılık enerji arz güvenliği sorununu da beraberinde getirmektedir.

Son yıllarda enerji sektörüne büyük önem atfeden AB bir yandan enerji iç pazarının yapılanmasını tamamlamaya diğer yandan ise üçüncü ülkelerle işbirliğini artırarak enerjiyi dış ilişkilerinin bir parçası haline getirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda iç ve dış boyutları birbirleri ile bağlantılı olan enerji politikalarında, AB'nin önümüzdeki dönemde değişen önemde öncelikleri, hedefleri, ihtiyaçları ve çözmesi gereken önemli sorunları bulunmaktadır.

## **AB'NİN ENERJİ GÖRÜNÜMÜ**

AB'nin enerji tüketimi son yıllarda önemli boyutlarda bir artış göstermemektedir. Resmi verilere göre, 2006 yılında AB-27'nin enerji tüketimi 1.825 mtep (milyon ton petrol eşdeğeri) civarında gerçekleşmiştir. Söz konusu oranın sektörler bazında dağılımı incelendiğinde, en fazla enerji tüketen sektör olan ulaştırma sektöründe toplam tüketimin üçte birinin gerçekleştiği görülmektedir. Ulaştırma sektörünü %28'lik oranla sanayi sektörü izlemektedir. Hane tüketimi ise %26'lık oranla üçüncü sırada yer almaktadır.

AB'nin enerji karışımına bakıldığında ise, petrolün en fazla kullanılan enerji kaynağı olduğu görülmektedir. 1990'larla kıyaslandığında, nihai tüketimdeki petrol oranının sadece %1 oranında azalarak, %37 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönem içerisinde, doğal gaz %6, nükleer ise %2 oranında artış göstererek, 2006 yılında, sırasıyla, nihai tüketimin %24 ve %12'sini oluşturmaktadır.

Yerel üretime bakıldığında ise, 2004 yılından bu yana üretimin azaldığı görülmektedir. 2006 yılında 880 mtep olan AB yerel enerji üretiminde en büyük paya nükleer enerji (%30) sahiptir. Nükleer enerjiyi, sırasıyla katı yakıtlar (%22), doğal gaz (%20), petrol

(%14) ve yenilenebilir enerji kaynakları (%14) izlemektedir. Düşen üretim, AB'nin ithal bağımlılığının giderek artacağına işaret etmektedir.

Enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik alınan tedbirlerin sonucunda enerji entansitesinin düşmesine rağmen, AB-27 net bir enerji ithalatçısı konumundadır. Yerel kaynakların hızla tükendiği AB'de üretim ihtiyaçların yarısını bile karşılamamakta olup, 2006 yılında ithal bağımlılığı %54 seviyesine yükselmiştir. AB enerji ithalatının %60'nı petrol, %26'sını doğal gaz ve %13'ünü katı yakıtlar oluşturmaktadır. İthal edilen elektriğin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının oranı ise %1'den azdır.

Toplam petrol tüketiminin beşte birinden daha az üretim yapan AB, 2006 yılında 608 mtep petrol ithal etmiştir. Söz konusu ithalatın %38'i OPEC ülkelerinden, %33'ü Rusya'dan, %16'sı Norveç'ten ve %5'i Kazakistan'dan gerçekleştirilmiştir. Doğal gaza bakıldığında ise, çoğunluğu Hollanda ve İngiltere'de üretilmek üzere, yerel üretimin Birliğin ihtiyaçlarının yaklaşık beşte ikisini karşıladığı görülmektedir. Doğal gaz, başta Rusya (%42) olmak üzere, Norveç (%24), Cezayir (%18) ve Nijerya'dan (%5) ithal edilmektedir.

Giderek artan ithal bağımlılığına ek olarak, tek tedarikçiye bağımlılık en büyük sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Estonya, Litvanya, Letonya, Bulgaristan, Slovakya, İrlanda, İsveç ve Finlandiya %100 oranında, Yunanistan, Macaristan ve Avusturya ise %80 oranında Rus gazına bağımlıdır. Ayrıca, Litvanya, Macaristan, Slovakya ve Polonya petrol ithalatının %95'ini Rusya'dan gerçekleştirmektedir.

## **YAŞANAN SIKINTILAR**

Günümüzde AB enerji politikasının üçlü sacayağında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlardan ilki, arz güvenliğinin sağlanmasının giderek daha önemli ve daha zor bir konu haline gelmesidir. Petrol Krizlerinden bu yana, Avrupa ekonomisi enerji tüketiminden daha hızlı büyüme sağlamış olmasına rağmen, Birliğin enerji talebi ve dolayısıyla dış bağımlılık hızla artmaktadır. 1973 yılında %62 oranında olan enerji

bağımlılığı, Petrol Krizleri sonrasında uygulanan politikalar sebebiyle, 1980'lerin ortasında %40 seviyesine gerilemiş olmasına rağmen, artan enerji talebi ve AB'nin genişleme süreci enerji ithalatlarını arttırmış ve daha öncede bahsedildiği üzere 2006 yılı itibariyle dış bağımlılık oranı % 54'e yükselmiştir.

Eurostat verilerine göre, AB'nin 2030 yılında enerji ihtiyacının %27'sini doğal gazdan, %34'ünü petrolden, %11'ini nükleer enerjiden, %12'sini yenilenebilir enerji kaynaklarından ve %16'sını da katı yakıtlardan karşılanması beklenmektedir. Bu çerçevede, AB'nin 2030 yılı itibariyle petrolde %93, doğal gazda ise %84 oranında dışa bağımlı olacağı öngörülmekte olmasına rağmen, halen söz konusu taleplerin hangi kaynaklardan ve nasıl karşılanacağı belirsiz olması sıkıntı yaratmaktadır. Ayrıca, mevcut doğal gaz ihtiyacının %60'ının tek ülkeden (Rusya Federasyonu) karşılanması arz güvenliğini tehdit eden en önemli unsurların başında gelmektedir.

AB elektrik talebinin yıllık %1,5 oranında artması ve mevcut kurulu gücün işletme ömürlerinin yakın bir gelecekte tamamlanacak olması, artan talebin karşılanabilmesi için önümüzdeki 25 yıl içerisinde yaklaşık olarak 1 trilyon Euro tutarında yatırımın gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Yeni kömür ve gaz yakıtlı santraller ile rüzgâr tribünlerinin tesisine yönelik yatırımların zamanında gerçekleştirilmesi herhangi bir arz sıkıntısının yaşanmaması için büyük önem arz etmektedir.

AB enerji politikasında yaşanan diğer önemli sıkıntı, sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. AB içerisinde sera gazı emisyonlarının yaklaşık %80'i enerji sektöründen kaynaklanmaktadır. Mevcut enerji ve ulaştırma politikaları sürdürüldüğü takdirde, bugünkü emisyon oranının 2030 yılında yaklaşık %5 artacağı tahmin edilmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretiminin teşvikine ilişkin 2001/77/EC sayılı Direktif ile kabul edilen 2010 yılında tüketilen elektriğin %22'sinin yenilenebilir kaynaklı ve yenilenebilir kaynakların genel enerji tüketimi içerisindeki payının ise %12 olmasına ilişkin hedeflerin başarılması olanaksız görülmektedir. Danimarka, Almanya, Macaristan gibi az sayıda Üye Ülkede yenilenebilir enerji kaynaklarının payı yükselirken, Avusturya, Fransa, İtalya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Estonya, Letonya, Malta, Slovakya'da söz

konusu oranın düşük kalması, mevcut durumda, toplam enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının oranının %8'de kalmasına sebep olmuştur.

Gerçek anlamda bir AB enerji iç pazarının oluşturulamamış olması AB enerji politikasındaki en sorunlu konulardan birisidir. Avrupa Komisyonu, enerji iç piyasasında yaşanan liberalizasyona rağmen halen tam rekabet ortamının sağlanmasının önünde ciddi engellerin bulunduğunu belirtmektedir. Söz konusu engeller, pazar konsantrasyonunun fazla olması, sektörde dikey entegre şirketlerin hakim durumda olmaları, şeffaflığın olmaması, sınır ötesi ticaretin az olması ve fiyatların rekabetçi bir ortamda oluşmaması olarak tanımlanabilir. Halen monopolistik yapıda piyasaların bulunması, elektrik ve doğal gaz piyasalarının verimsiz çalışmasına ve dolayısıyla rekabetçi olmayan bir ortamda oluşan fiyatlar nedeniyle vatandaşların ekonomik anlamda zarar görmelerine sebep olmaktadır.

## **AVRUPA İÇİN ENERJİ POLİTİKASI**

Enerji sektöründe yaşanan tüm bu sıkıntıların giderilebilmesi amacıyla Avrupa Komisyonu 2007 yılından bu yana önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Artan dış bağımlılık, büyük çaplı yatırımların gerektireceği maliyetler, iklim değişikliği, çevre kirliliği, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının ve enerji verimliliğinin artırılması gibi birbirleriyle bağlantılı ve çoğu zaman siyasi, sosyal ve ekonomik açılardan hassas olan alanlarda ortak politikaların uygulanmasına karar verilmiştir.

Bu bağlamda, 10 Ocak 2007 tarihinde Avrupa Komisyonu AB için yeni politikalar ve yeni hedefler belirleyen "Avrupa İçin Enerji Politikası" Raporunu yayınlamıştır. AB'nin yeni enerji politikası, arz güvenliğinin artırılması, çevrenin korunması ve iç piyasada rekabetin artırılması konularında somut önerileri kapsamaktadır. Yeni enerji politikası kapsamında, yeni iddialı hedefler belirlenmiş ve hatta daha önceden belirlenmiş ancak ulaşılamamış hedeflerin çitası yükseltilmiştir. Bu bağlamda, 2020 yılında, genel enerji tüketiminin %20'sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması, taşıtlarda kullanılan yakıtların (benzin ve dizel) içinde en az %10 oranında biyoyakıt bulunması,

enerji verimliliğinin %20 arttırılması ve 1990 yılına oranla sera gazı emisyonlarının en az %20, global bir hedef belirlendiği takdirde ise %30, azaltılması hedeflenmiştir. AB'nin yeni enerji politikası, söz konusu hedeflere ek olarak, Avrupalı vatandaşların ve AB ekonomisinin yeteri kadar liberal olmayan enerji piyasasından daha fazla zarar görmemeleri için iç pazara yönelik girişimleri de kapsamaktadır.

## **ÜÇÜNCÜ ENERJİ PAKETİ**

AB'nin yeni enerji politikası kapsamında, iç piyasanın liberalleştirilmesi konusu büyük önem taşımaktadır. Üye Ülkelerin farklı uygulamaları nedeniyle piyasa konsantrasyonunun yüksek olması, dikey entegre şirketlerin hakimiyeti, şeffaflığın yetersiz olması, sınır ötesi ticaretin gelişmemesi tüketicileri olumsuz etkilemekte ve AB'nin arz güvenliğini tehdit etmektedir. Avrupalı vatandaşların ve AB ekonomisinin yeteri kadar liberal olmayan enerji piyasasından daha fazla zarar görmemeleri için 19 Eylül 2007 tarihinde "Üçüncü Enerji Paketi" yayınlanmıştır.

AB doğal gaz ve elektrik pazarının serbestleştirilmesinde nihai aşamayı oluşturması öngörülen söz konusu mevzuat paketinin en önemli ve en çok tartışılan konu ayrıştırmasıdır. AB içerisinde mülkiyet ayrıştırmasını gerçekleştiren ülkeler ile kıyaslandığında, dikey entegre şirketlerin sağladığı avantaj ortak iç pazarın oluşturulması hedefine tamamen ters düşmektedir. Paket, Komisyonun iletim sistemi ayrıştırması için en iyi seçeneğin "mülkiyet ayrıştırması" olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Komisyon, mülkiyet ayrıştırmasına alternatif olabilecek bir modeli değerlendirmiş ve bağımsız sistem operatörü (ISO – Independent System Operator) modelini geliştirmiştir. Bağımsız sistem operatörü modelinde, dikey entegre şirketler iletim varlıklarına sahip olmalarına rağmen, teknik ve ticari işlemler tamamen ayrı ve bağımsız sistem operatörleri tarafından yürütülmektedir. Yatırım kararları üzerinde söz sahibi olan bağımsız sistem operatörlerinin dikey entegre şirketin üretim ve tedarik çıkarlarından bağımsız olması gerekmektedir. Ancak, Komisyon tarafından ikinci en iyi seçenek olan değerlendirilen bağımsız sistem operatörü modeli, dikey entegre şirket tarafından ilave önlemler alınmadığı takdirde, rekabetin bozulabilmesine olanak sağlayabilmektedir.

Paket ayrıca, ulusal regülatörlerin yetkilerinin ve bağımsızlıklarının artırılmasını hedeflemektedir. Tüm regülatörlerin diğer Üye Ülke regülatörleri ile işbirliği içerisinde bulunmaları ve AB düzeyinde bir Ajansın (Avrupa Regülatörleri İşbirliği Ajansı - Agency for Cooperation of European Regulators) kurulması öngörülmektedir. Ulusal regülatörleri ikame eden yada ortak bir "Avrupa Regülatörü" yapısında bir kurum olarak tasarlanmayan söz konusu Ajansın genel olarak Avrupa çıkarlarını gözeten bir kurum olması hedeflenmektedir.

Paketin öngördüğü diğer husus ise, iletim sistemi operatörleri arasında işbirliğinin geliştirilmesidir. Üye ülkelerin şebekeleri, tek bir Avrupa ağının değil, her ülkenin ulusal pazarlarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere inşa edilmiştir. Bu bağlamda, şebeke erişim kodları ve operasyonel kuralların birbirleriyle yeteri kadar uyumlu olmaması, iletim sistem operatörleri arasında etkin bilgi değişimi ve enterkoneksiyon kapasitelerinin artırılmasına yönelik yeni yatırımların iyi koordine edilememesi gibi sebeplerle sınır ötesi ticaret gelişmemektedir. Sınır ötesi ticaretin geliştirilebilmesi, ortak sistem gelişimin planlamasını ve sınır ötesi enterkoneksiyonun getirdiği maliyet ve risklerin paylaşılmasını gerektirmektedir. Bu durum, iletim sistemi operatörleri arasında çok yüksek düzeyde bir işbirliğini gerektirmektedir. Halihazırda ETSO, GTE, UCTE, EASEE-GAS gibi iletim sistem operatörlerinin gönüllük prensibi çerçevesinde gerçekleştirdikleri işbirliğinin, Komisyonun Avrupa İletim Sistemi Operatörleri Şebekesinin kurulmasına yönelik planları çerçevesinde yeniden formüle edilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu şebekenin amacı, boru hatları ve şebeke erişimine ilişkin standartların birbirleriyle uyumlu hale getirilmesini ve elektrik kesintilerinin yaşanmaması için gerekli yatırımların koordine edilmesini sağlamaktır.

Son olarak ise Paket, arz güvenliğinin sağlanması ve tüketicilerin korunmasına ilişkin hususları kapsamaktadır. Etkin bir rekabet ortamının tesis edilmesinin, rekabetçi fiyatların oluşmasına, arz güvenliğinin geliştirilmesine ve çevresel hedeflerin yerine getirilebilmesine katkı sağlayacağı belirtilerek, tüketicilerin korunmasına ilişkin genişletilmiş garantiler, üretim ve arz yeterliliğinin izlenmesi ve raporların artırılması,

regülatörler ve iletim sistemi operatörlerinin arz güvenliğine ilişkin konulara daha çok önem vermeleri, Ar-Ge ve enerji verimliliğinin geliştirilmesi konularında ek önlemler getirilmiştir.

## **ENERJİ VE İKLİM PAKETİ**

Yenilenebilir enerji kaynakları ve sera gazı emisyonlarına ilişkin hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik 23 Ocak 2008 tarihinde bir dizi önlemleri, eylemleri ve kapsamlı mevzuat değişikliklerini içeren Enerji ve İklim Paketi açıklanmıştır. 2020 yılında genel enerji tüketiminin % 20'sinin yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanması ve her Üye Ülkenin ulaşım sektöründe en az %10 oranında biyoyakıt kullanılması hedeflerinin yerine getirilebilmesi amacıyla Komisyon bir Direktif önerisinde bulunmuştur. Elektrik, ısıtma-soğutma ve ulaştırma sektörlerini kapsayan Direktif önerisi, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına ilişkin zorunlu ulusal hedefleri belirlemektedir. Ancak yasal olarak bağlayıcı hedeflerin belirlenmiş olmasına rağmen, sektör bazında herhangi bir zorunlu hedef konmamış, öncelikler ve potansiyellere göre esnekliğe ihtiyaç duyabilecekleri öne sürülerek, Üye Ülkelerin hedefi nasıl tutturacaklarına kendilerinin karar verebilmelerine olanak tanınmıştır.

Paketin kapsadığı diğer bir önemli konu ise emisyon ticareti sistemi ile ilgilidir. Mevcut AB emisyon ticareti sisteminin (AB-ETS) revize edilerek kapsamının genişletilmesi ve yeni sektörler ve emisyonlar eklenerek Üye Ülkelerin hedeflerinin belirlenmesine yönelik önlemler getirilmiştir. Bu bağlamda, 27 ulusal sınır yerine AB düzeyinde tek bir emisyon tahsisat üst sınırının belirlenmesi, ETS'nin alüminyum, kimya ve havacılık gibi yeni sektörlerle kademeli olarak uygulanması, halen sadece CO<sub>2</sub> emisyonlarının kapsandığı sisteme nitrojen oksit ve perfluorokarbon emisyonlarının eklenmesi, Üye Ülkelerin GSMH değerleri dikkate alınarak, ETS dışı sektörlerde (binalar, ulaştırma, tarım, atık) her bir Üye Ülke için karbondioksit emisyon tavanları oluşturulması, halen uygulanmakta olan bedelsiz emisyon izin belgesi dağıtımı yerine emisyon kotalarının müzayede yöntemi ile tahsis edilmesi gibi önlemler yer almaktadır. AB, 2020 yılında ETS kapsamındaki sektörlerde 2005 seviyesine göre % 21, ETS dışı sektörlerde ise % 10



oranında emisyon azalımını hedeflemektedir. ETS dışı sektörler için - % 20 ile + % 20 arasında değişen Üye Ülke taahhütleri belirlenmiştir.

Paketin öngördüğü diğer bir husus ise, karbon tutma ve depolama konusunda yasal bir çerçevenin hazırlanmasıdır. AB'nin enerji karışımında kömürün gelecekte de önemli bir payının olacağı düşüncesiyle, Paket karbon tutma ve depolama teknolojisinin pilot bölge düzeyinde uygulamaya geçilmesini, demonstrasyon amaçlı karbon tutma ve depolama teknolojisi kullanan termik santrallerin tesisini öngörmektedir. Üye Ülkeler tarafından yüksek maliyetli karbon tutma ve depolama teknolojilerinin kullanımının artırılması amacıyla Paket, devlet yardımlarını da yeniden düzenlemektedir.

## **İKİNCİ STRATEJİK ENERJİ GÖZDEN GEÇİRME BİLDİRGESİ**

Avrupa Komisyonu 13 Kasım 2008 tarihinde, AB'nin arz güvenliği ve enerji verimliliğinin artırılması ile Rus petrol ve gaz ithalatına bağımlılığının azaltılmasına yönelik önlemleri içeren ve AB için daha etkili ve somut yeni bir enerji politikası belirleyen "İkinci Stratejik Enerji Gözden Geçirme (Second Strategic Energy Review)" Bildirgesini yayınlamıştır. AB enerji politikalarını bir adım öteye götüren ve bir sonraki adım olan 2050 yılı için bir vizyon içeren bildirim, AB Enerji Güvenliği ve Dayanışmasına ilişkin bir Eylem Planını (EU Energy Security and Solidarity Action Plan) içermektedir.

AB Enerji Güvenliği ve Dayanışması Eylem Planı, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yatırımların artırılması, uluslararası ilişkilerde enerjiye daha fazla önemin verilmesi, petrol ve doğal gaz stoklarının geliştirilmesi ve kriz yönetiminin iyileştirilmesi, enerji verimliliğinin artırılması ve yerli enerji kaynaklarının geliştirilmesi konularını kapsamaktadır.

Bilindiği üzere, Birlik seviyesinde iyi çeşitlendirilmiş bir arz profilinin bulunmasına rağmen, bazı tarihi nedenlerden dolayı halen bazı Üye Ülkeler %100 oranında tek tedarikçiye bağımlıdır. Bu duruma ek olarak, vatandaşlarına ihtiyaç duydukları elektrik ve doğal gaz tedarikini güvence altına alacak şekilde "20-20-20" hedefinin gerçekleştirilebilmesi amacıyla, AB'nin önümüzdeki yıllarda enerji altyapılarında önemli

değişikliklere gitmesi gerekmektedir. Bu perspektifte, Komisyon altı altyapı projesini (Baltık Enterkonneksiyon Planı, Güney Gaz Koridoru, Akdeniz Enerji Halkası, Merkezi ve Güney Doğu Avrupa'da kuzey-güney gaz ve elektrik enterkonneksiyonlarının geliştirilmesi, Kuzey Denizi Şebekesi ve LNG alanında bir eylem planının oluşturulması) Topluluk önceliği olarak önermektedir.

Enerji alanında karşılıklı bağımlılığının arttığı günümüzde, AB, tek sesliliği sağlayarak, üretici, transit ve diğer tüketici ülkelerle daha derin ve hukuki temele dayanan bağlar kurarak enerji dış politikasında daha aktif ve etkin rol oynamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, komşu ülkeler/bölgeler başta olmak üzere, üçüncü ülkelerle işbirliğinin artırılmasının ve bu ülkelerin enerji sektörlerinde liberalizasyonunun gerekli olduğunun altı çizilmektedir.

AB Enerji Güvenliği ve Dayanışması Eylem Planı, kriz mekanizması ile güvenlik standartlarının daha etkin hale getirilmesine yönelik topluluk kurallarının güncellenip geliştirilmesini ve petrol piyasalarında şeffaflığın artırılmasına ilişkin önlemleri de kapsamaktadır. Ayrıca, 2020 yılına kadar enerji verimliliğinin %20 oranında artırılabilmesi amacıyla binaların enerji performansı, enerji etiketleri, eko-dizayn ve kojenerasyona ilişkin topluluk müktesebatında değişikliklerin gerçekleştirilmesi ve uygulamaların iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Yerli kaynakların geliştirilmesine yönelik olarak ise, Komisyonun yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının önündeki engelleri kaldırılmasına yönelik bir bildirim hazırlaması öngörülmektedir. Yeterli finansmanın sağlanabilmesi ve "20-20-20" hedefine ulaşılabilmesi amacıyla yenilenebilir enerji kaynakları, enerji verimliliği, fosil yakıtların temiz kullanımı ve yenilenebilir kaynaklarla işletilen kojenerasyonun teşviki için bir finansman girişiminin oluşturulması da öngörülmektedir.

## **SONUÇ**

Dünya üzerinde enerji kaynaklarının dengesiz dağılımı, büyük tüketici ülkelerin sınırlı kaynağa sahip olmaları ve enerji kaynaklarının ağırlıklı olarak anti-demokratik rejimlerin

sınırlarında yer alması, enerjiyi uluslararası arenada öncelikli konu haline getirmektedir. Günümüzde yaşanan küreselleşme, dünyadaki tüm üreticileri ve tüketicileri bir çatı altında toplarken, ulusal çıkar çatışmalarını da körüklemektedir. Bu bağlamda, enerji kaynaklarının bulunduğu ve enerji nakil hatlarının geçtiği tüm ülkelerde istikrarın sağlanması ve anılan ülkelerle iyi ilişkilerin geliştirilmesi özellikle gelişmiş ülkelerin dış politikalarının odak noktasını oluşturmaktadır. Son zamanlarda Rusya ve nakil hatlarındaki ülkelerle yaşanan enerji krizleri, enerji kaynaklarının dış politikada ne derece etkin ve baskın bir araç olarak kullanıldığını ve özellikle enerjiye bağlı dış ilişkilerde stratejik hareketin ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Son dönemde enerji alanında büyük bir atılım içinde olan AB, geçmişte Üye Ülkelerin inisiyatifleri ile şekillenen enerji politikasını “ortak politika” haline getirmeyi hedeflemektedir. Doğal gaz ve petrol fiyatlarındaki dengesizlikler, dış bağımlılığın giderek artması, enerji piyasalarının ve jeopolitik faktörlerin değişmesi, enerji sektöründe AB'nin geniş katılımlı, uzun vadeli ve daha güçlü politikalar uygulanmasını gerekli kılmaktadır.

Bu perspektifte, Ocak 2007 tarihinde Avrupa Komisyonunca açıklanan AB'nin yeni enerji politikasında çevre ile entegre yeni ve iddialı hedefler belirlenmiştir. Söz konusu yeni enerji politikası kapsamında, Eylül 2007'de iç pazarın liberalleşmesi ve rekabetin artırılması amacıyla “Üçüncü Enerji Paketi”, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşılmasına ilişkin ise Ocak 2008'de “Enerji ve İklim Paketi” yayınlanmıştır. Son olarak ise arz güvenliğinin sağlanması hususunu sistematik olarak ele alan İkinci Stratejik Enerji Gözden Geçirme Bildirgesi Kasım 2008 tarihinde Komisyon tarafından açıklanmıştır.

Görüldüğü üzere, AB'nin son dönemde gerçekleştirdiği tüm bu faaliyetler ortak bir enerji politikasının oluşturulmasına yöneliktir. Ancak, başta Almanya ve Fransa olmak üzere, Birlik enerji pazarının büyük oranda az sayıda şirketin hâkimiyetinde bulunması nedeniyle bazı Üye Ülkelerin tutumlarının enerji alanının tüm unsurlarını bünyesinde toplayacak nitelikte ortak bir enerji politikasının çok yakın bir tarihte oluşturulmasına engel teşkil etmektedir. Halen Komisyonun öngördüğü mevzuat önerileri ve önlemler

Üye Ülkeler, Avrupa Parlamentosu ve ilgili sektör temsilcileri arasında hararetli tartışmalara yol açmış olup, yakın dönemde tamamlanmaları beklenmemektedir. Söz konusu mevzuat önerilerinin, enerji sektörünün de ötesinde, AB'nin genel gündeminde önümüzdeki dönemde ön planda yer alacağı öngörülmektedir.

## **KAYNAKÇA**

- [1] Avrupa Komisyonu, "Second Strategic Energy Review An EU Energy Security and Solidarity Action Plan", COM (2008/0781), Brüksel, 2008.
- [2] Avrupa Komisyonu, "20 20 by 2020 Europe's Climate Change Opportunity" COM (2008), Brüksel, 2008.
- [3] Avrupa Komisyonu, "The EU Electricity and Gas Markets: Third Legislative Package", COM (2007), Brüksel, 2007.
- [4] Avrupa Komisyonu, "An Energy Policy for Europe", COM (2007) 1, Brüksel, 2007.
- [5] İşcan, İsmail Hakkı, "Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinin Geleceği Açısından Avrupa Birliği Enerji Güvenliği Sorunu", Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları 1(2), 2007: 113-168.
- [6] Öner, Başak, "Avrupa Birliği Enerji Politikasındaki Gelişmeler: Arz Güvenliğinin Sağlanması", 15. Uluslararası Enerji ve Çevre Teknoloji Sistemleri Fuar ve Konferansı, İstanbul, Mayıs 2009.
- [7] Öner, Başak, "Avrupa Birliği Yenilenebilir Enerji Kaynakları Politikası, Enerji ve İklim Değişikliği Paketi", Su ve Enerji Kongresi, Artvin, Eylül 2008.
- [8] Öner, Başak, "Avrupa Birliği Enerji Politikaları, İç Pazarın Tamamlanması, Üçüncü Enerji Paketi", 14. Uluslararası Enerji ve Çevre Teknoloji Sistemleri Fuar ve Konferansı, İstanbul, Mayıs 2008.